

**KLÍČ KE CVIČENÍM
Z PRACOVNÍHO SEŠITU
ZEMĚPIS 6**

---

str. 4

Zápis: velkého třesku, 13,8 miliardy, galaxie, Mléčná dráha, planetární soustava, sluneční, Slunce, 8, kamenné, plynné, Měsíc, proti, neseví, 4, nov, úplněk, příliv, odliv.

1. ANO; NE – Gravitační silou se všechna tělesa ve vesmíru vzájemně přitahují; NE – Hvězdy jsou obrovské žhavé koule skládající se z horkých plynů; ANO; NE – Čím větší má hvězda hmotnost, tím kratší má délku života.
2. 1) Merkur; 2) Venuše; 3) Země; 4) Mars; 5) Jupiter; 6) Saturn; 7) Uran; 8) Neptun.

---

str. 5

---

3. A) meteoroid, vesmír; B) meteor, atmosféra; C) meteorit, Země.
4. plynné: velká vzdálenost od Slunce, nemají pevný povrch, velký počet měsíců, prstence, Jupiter, Saturn, Uran, Neptun; kamenné: malá vzdálenost od Slunce, pevný povrch, malá velikost, malý počet měsíců, nemají prstence, Merkur, Venuše, Země, Mars.
5. 1. Jupiter, 2. Sputnik, 3. Pluto, 4. třesku, 5. asteroid, 6. ohon, 7. kráter, 8. Gagarin; **tajenka:** *Jitřenka*; Venuši.
6. a) Velká medvědice; b) Labuť; c) Blíženci; d) Pohár.

---

str. 6

---

1. se otáčí, obíhá, proti, neseví, přivrácenou, prachem.
2. a) 1. nov; 2. první čtvrt; 3. úplněk; 4. poslední čtvrt; b) Při novu se nachází Měsíc mezi Sluncem a Zemí, není ozářen, stává se tak 1× měsíčně, zatímco zatmění označuje stav, kdy Měsíc vstoupí do stínu Země při úplňku.
3. a) Měsíc je mezi Sluncem a Zemí, b) Měsíc je zakreslen vpravo od Země.
4. příliv a odliv; gravitační síla Měsíce a částečně Slunce.

---

str. 7

Zápis: kouli, 6 378, oceány, pevnina, severní, jižní, zemská osa, 4, sever, jih, východ, západ, kompasu, buzoly, pól, poledníky, stejně, délku, západní, východní, šířku, rovnoběžky, rovník, severní, jižní, souřadnicemi, GPS.

1. důkaz pomocí hvězdy Polárky, důkaz podle stínu Země, důkaz podle připlouvající lodi.
2. Indický, Severní ledový, Atlantský, Jižní, Tichý; největší oceán – Tichý, nejmenší oceán – Severní ledový.
3. Kontinent je velká část pevniny, kterou obklopuje oceán, zatímco světadíl je část pevniny se společným historickým a geografickým vývojem; tabulka kontinent: Afrika, Antarktida, Eurasie, Amerika, Austrálie a Oceánie; tabulka světadíl: Afrika, Evropa, Asie, Antarktida, Austrálie a Oceánie, Jižní Amerika, Severní Amerika.

---

str. 8

---

4. 1. Afrika; 2. Asie; 3. Jižní Amerika; 4. Austrálie a Oceánie; 5. Antarktida; 6. Severní Amerika; 7. Evropa; A. Indický oceán; B. Atlantský oceán; C. Tichý oceán; D. Jižní oceán; E. Severní ledový oceán.
1. b) shora – severní pól, severní polární kruh, obratník Raka, rovník, obratník Kozoroha; c) nultý poledník, Londýnem.

---

str. 9

---

2. 1) Kanada, Jamajka; 2) Česká republika, Kuvajt; 3) Argentina, Chile; 4) Austrálie, Madagaskar.
3. b).
4. 40° s. š., 4° z. d. – Evropa; Oslo – Evropa; 31° s. š., 35° v. d. – Asie; Quito – Jižní Amerika; 9° s. š., 38° v. d. – Afrika; Sydney – Austrálie; 21° s. š., 105° v. d. – Asie; Ottawa – Severní Amerika.
5. **tajenka:** *zeměpisnou síť*.
6. north, west, east, south; sever, jih, západ, východ.

7. b).
8. a) severně, b) východně, c) západně, d) východně, e) jižně, f) severně.
9. 1E; 2C; 3F; 4A; 5G; 6D; 7B. **tajenka:** *stupních*.
10. a) Rio de Janeiro, b) New York, c) Sydney, d) Londýn.
11. c).
12. a).

Opakování I. a II. kapitoly:

1. c; 2. a; 3. b; 4. a; 5. b; 6. c; 7. 1C, 2E, 3B, 4A, 5D; 8. c; 9. a; 10. b; 11. a; 12. c; 13. b; 14. b; 15. c; 16. poledníky: zeměpisná délka, stejně dlouhé, Greenwich (Londýn), 0–180°, pomyslné polokružnice; rovnoběžky: zeměpisná šířka, různě dlouhé, rovník, obratníky, 0–90°, pomyslné kružnice.

Zápis: plány, glóbusy, kartografie, zkreslení, měřítko, legendu, mapové značky, barvy, vrstevnice, tematické, obecně zeměpisné.

- 1–c–C; 2–a–B; 3–b–A.
2. tvarové zkreslení zobrazeného území na mapě, zakřivenou plochu zemského povrchu nelze rozvinout do roviny; nejvíce zkreslené jsou mapy malého měřítka.
3. 4 km, 8 km, 6 km.

1. po řádcích – zámek, propast, lázně, hřbitov, zřícenina, jeskyně, kostel, pramen.
3. 1. legenda, 2. atlas, 3. kóty, 4. barvy, 5. družice, 6. vrstevnice; **tajenka:** *glóbus*.

4. a) Protože ze západu je sklon svahu nejméně strmý; b) tur. chata Barborka, běžecký lyžařský areál Praděd, rozhledna Praděd; c) 3 rozcestí; d) Bílá Opava; e) přes 90 metrů.

Zápis: osy, 1 den, dne, noci, pólů, 1 rok, 365, 4, přestupný, roční období, obratníky, šířce, polární den, nultého, střeoevropském, více, 180°, kalendář.

1. a) Velká Británie – Portugalsko – Island; Česká republika – Švédsko – Španělsko; Rumunsko – Finsko – Řecko.
2. a) červen, slunovrat, nejdelší, Raka, severní, léto; b) 1.

3. ANO; NE – Při jarní rovnodennosti svítí Slunce kolmo na rovník; NE – Směrem k pólům se doba polárních dnů a nocí prodlužuje; ANO; NE – Letní čas je čas, který je posunutý o 1 hodinu dopředu.
4. d).
5. c).
6. a) Londýn; b) Praha; c) Moskva; d) Mexico City; e) Tokio; f) Sydney; g) Sydney.
7. b) Španělsko, e) Německo, g) Maďarsko, h) Polsko.

Opakování III. a IV. kapitoly:

1. c; 2. c; 3. a; 4. b; 5. a) velké měřítko, 1 : 50 000; b) střední měřítko, 1 : 500 000; c) malé měřítko, 1 : 1 500 000; 6. b; 7. a; 8. b; 9. c; 10. a) 22.00; b) 17.00; c) 9.00; d) 10.00; e) 14.00; f) 4.00; 11. a; 12. c; 13. b; 14. c.

Zápis: kůra, plášť, jádro, litosféra, litosférických desek, pohybují, hřbety, pohoří, zemětřesení, magma, erupci, sopky, zemětřesení, seismograf, tsunami.

1. tichooceánská deska, 2. severoamerická deska, 3. jihoamerická deska, 4. africká deska, 5. antarktická deska, 6. euroasijská deska, 7. indicko-australská deska.
2. a) pohyb desek od sebe, b) pevninská deska proti pevninské desce, c) oceánská deska proti oceánské desce, d) oceánská deska proti pevninské desce.

1. magmatickém krbu, sopouchem, sopečná erupce, láva, tuhne, sopečný kráter, sopečný popel, sopečné bomby.
2. b) Hekla – Island, 1491 m n. m.; Etna – Itálie, 3323 m n. m.; Fuji – Japonsko, 3776 m n. m.; Vesuv – Itálie, 1281 m n. m.; Říp – Česká republika, 456 m n. m.; Krakatoa – Indonésie, 813 m n. m.; Cotopaxi – Ekvádor, 5897 m n. m.; Ruapehu – Nový Zéland, 2797 m n. m.; **tajenka:** *Popocátepetl*, ve státě Mexiko.
3. 1 – magmatický krb, 2 – hlavní sopouch, 3 – vedlejší sopouch, 4 – sopečný kráter, 5 – láva, 6 – gejzír, 7 – sopečné bomby, 8 – sopečný popel a kouř, 9 – sopečný kužel.

1. 1 – epicentrum, 2 – litosférický zlom, 3 – zemětřesené vlny, 4 – ohnisko (hypocentrum).
2. ANO; ANO; ANO; NE – Hypocentrum je místo vzniku zemětřesení pod zemským povrchem.
3. 1. ohnisko, 2. litosféra, 3. zlom, 4. jádro, 5. láva, 6. evakuace, 7. gejzír; **tajenka:** *Himaláj*.
4. b).

1. seismologie – věda zabývající se zemětřesením; epicentrum – místo na zemském povrchu nacházející se přímo nad ohniskem zemětřesení; tsunami – vlna vzniklá podmořským zemětřesením; gejzír – vařící proud vody a páry; ohnivý kruh – souvislý pás aktivních sopek při pobřeží Tichého oceánu.
2. 1 – zemská kůra, 2 – svrchní plášť, 3 – spodní plášť, 4 – vnější jádro, 5 – vnitřní jádro.
3. d).
4. NE – Zemská kůra je dvojího typu – pevninská a oceánská; ANO, NE – Vnitřní zemské jádro je tvořeno těžkými prvky, např. železem; ANO.

Zápis: vnitřních, vnějších, utvářejí, litosférických desek, vrásnění, kerná činnost, voda, vítr, člověka, povrchové, výškové, sníženiny, krasové oblasti.

1. a) vrásnění (Himaláj/Andy/Kordillery), b) kerná činnost (Krkonoše, Hrubý Jeseník).
2. a) vítr, b) voda, c) voda, d) člověk, e) člověk, f) rostliny.

3. A-2, B-6, C-1, D-4, E-3, F-5.

1. 1. zlom, 2. sesuv, 3. soutěska, 4. útes, 5. hráz, 6. vodopád, 7. ledovec, 8. vrásnění, 9. duna, 10. vítr; **tajenka:** *zvětrávání*.
2. a) kaňon, b) horský hřeben, c) pánev, d) velehora.

3. vápenci, povrchové, podpovrchové, jeskyně, krasovými procesy, krápníky, propast, Macocha, Moravský kras.

4. a) 1 – stalaktit, 2 – stalagmit, 3 – stalagnát; b) dlouhodobým působením vody prosakující do jeskyně.

5. hornatina (300–600 m), pahorkatina (30–150 m), velehornatina (nad 600 m), rovina (0–30 m), vrchovina (150–300 m).

6. **tajenka:** *vyvýšeniny*.

Opakování V. a VI. kapitoly:

1. b; 2. b; 3. a; 4. c; 5. Obrovská vlna vznikající důsledkem podmořského zemětřesení; 6. a; 7. b; 8. c; 9. a;

10. vyvýšeniny: hora, hřeben, pahorek, vrch, velehora; sníženiny: úval, pánev, sedlo, soutěska, náhorní plošina, tabule, údolí; 11. b; 12. c; 13. c; 14. b.

Zápis: vzduch, dusík, kyslík, uhličitý, troposféra, stratosféru, ozonoféra, počasí, meteorologové, teplota, větru, pasáty, monzuny, tajfuny, hurikány, tornády, podnebí.

1. A-4, B-1, C-5, D-2, E-3.

2. a) kroupy, b) sníh, c) jasno, d) oblačno, e) déšť, f) zataženo, g; mlha; **tajenka:** *řasa, kupa, sloha*.

3. dusík, unikání tepla, polární záře, troposféra, ozonoféra, UV-záření.

4. a) teplota vzduchu, b) atmosférický tlak, c) oblačnost, d) rychlost a síla větru, e) atmosférické srážky.

5. atmosféra, plynů, dusík, kyslík, oxid uhličitý, život, štít, zářením, teplotu, slunečního, skleníkovému efektu, kolísání.

6. teplota – teploměr – stupně Celsia – Celsius; srážky – srážkoměr – milimetry; atmosférický tlak – barometr – hektopascal – Torricelli; vítr – větroměr – metry za sekundu – Beaufort.

7. a) 1 – tlaková níže, 2 – nízký tlak; b) 1 – tlaková výše, 2 – vysoký tlak.

8. lehčí, stoupá, teplý, nižší, nízkého, studený, vyšší, vysokého.

1. a) vichřice, b) západní proudění, c) monzun, d) tornádo, e) hurikán.

2. 1. počasí, 2. kroupy, 3. vzduch, 4. ozon, 5. bezvětří, 6. oblak, 7. dusík; **tajenka:** *podnebí*.

3. polární (5), tropický (1), subtropický (2), subpolární (4), mírný (3);

4. zeměpisná šířka, nadmořská výška.

Zápis: vodní, dvě třetiny, pevném, kapalném, plynném, oceány, soli, ledovce, pevném, půdní, toky, nádrže, přirozené, mokřady, umělé, rybníky, oceánů, srážek, pevninu, života, povodeň.

1. po řádcích zleva: oceánská, v atmosféře; podpovrchová, povrchová; horské, pevninské, půdní, vodní nádrže; přirozené, veletok, potok, řeka; mokřad, přehrada.
2. a) moře, b) jezero, c) řeka, d) záliv, e) přehrada, f) rybník.

---

str. 30

---

3. Mississippi – Severní Amerika; Amazonka – Jižní Amerika; Žlutá řeka – Asie; Kongo – Afrika; Volha – Evropa.
4. b).
5. a).
6. **tajenka:** *hydrologie*.
1. 1 – srážky nad oceánem, 2 – vypařování vody, 3 – srážky, 4 – vypařování vody, 5 – voda z řek teče do oceánu, 6 – část vody se vsakuje pod povrch Země.

---

str. 31

---

2. ANO; NE – V horním toku teče voda rychleji než v dolním; NE – Množství vody, které proteče místem koryta za 1 s, se nazývá průtok; ANO; NE – Území ČR patří ke třem úmořím – Severnímu, Baltskému a Černému.
3. A – horní tok, B – dolní tok, C – podzemní voda, D – rozvodnice, 1 – hlavní tok, 2 – pravý přítok, 3 – levý přítok, 4 – propustné horniny, 5 – nepropustné horniny.
4. 1. pramen, 2. mokřad, 3. Vltava, 4. záliv, 5. pobřeží, 6. studna, 7. užitková, 8. říčka; **tajenka:** *Amazonka*.
5. osobní doklady, peníze, léky, mobil, náhradní oblečení, věci k přespaní, pitná voda a jídlo na 3 dny, a další.

---

str. 32

Opakování VII. A VIII. kapitoly:

1. b; 2. a; 3. b; 4. a; 5. Teplý vzduch je lehčí než studený, proto stoupá vzhůru. V místě, kde teplý vzduch stoupá vzhůru, je tlak nižší, vzniká tu oblast nízkého tlaku vzduchu. Naopak tam, kde klesá studený vzduch, je tlak vyšší, vzniká tu oblast vysokého tlaku vzduchu; 6. c; 7. c; 8. b; 9. b; 10. 1A, 2C, 3B, 4E, 5D, 11. 1C, 2E, 3B, 4A, 5D; 12. b; 13. a; 14. b; 15. a.

---

str. 33

- Zápis:** půdní, Půda, zvětrávání, půdotvorní, horizontů, humus, minerální, matečná hornina, typy, černozemě, podzoly, druhy, písčité, jílovité, erozí, chránit.
1. a) písčité půdy – špatně zadržují vodu, lehké půdy, málo úrodné; b) hlinité půdy – velmi úrodné, dobře propustné; c) jílovité půdy – dobře zadržují vodu, těžké půdy, musejí se kypřit.
  2. A – humusový horizont, B – minerální horizont, C – matečná hornina.
  3. Protože zde dochází k rychlejšímu zvětrávání hornin.

---

str. 34

---

4. NE – Půda vzniká zvětráváním hornin; ANO; ANO; NE – Mezi půdní druhy patří písčité a hlinité půdy; ANO.
5. 3,5 – podzol; 1,6 – černozemě, 2,4 – hnědozemě.
6. Správnou orbu znázorňuje fotografie 1 – po vrstevnici – protože při orbě po spádnicí dochází k erozi.

---

str. 35

- Zápis:** živý, organizmy, biomy, podnebných, deštné, savany, pouště, subtropická, mírného, stepi, listnaté, tajga, tundra, polární pustiny, nadmořskou, výškové, teplota, slanost.
1. 1 – c – polární pustiny, 2 – f – step, 3 – d – poušť a polopoušť, 4 – g – tundra, 5 – e – tropický deštný les, 6 – a – savana, 7 – b – tajga.

---

str. 36

---

1. ara, gorila, orangutan, jaguár, anakonda, kajman.
2. 1 – bylinné patro, 2 – keřové patro, 3 – spodní stromové patro, 4 – střední stromové patro, 5 – horní stromové patro.
3. vypalování, pěstování palmy olejné, těžba vzácných dřevin.
4. 1 – kobra, 2 – žirafa, 3 – slon, 4 – zebra, 5 – gepard, 6 – buvol; **tajenka:** *baobab*.
5. c).

---

str. 37

---

6. Amazonky, Jižní Americe, teplé, vlhké, bylinné, v korunách stromů, jsou, těžbou dřevin.
7. 1 – Atacama; 2 – Sahara, 3 – Taklamakan, 4 – Arabská poušť, 5 – Kalahari, 6 – Viktoriina poušť.
8. 1 – fenek, 2 – velbloud, 3 – kaktus.
9. 1D, 2C, 3A, 4B.
10. citron, mandarinka, jablko, olivy, banán.

---

str. 38

---

1. 1 – jelen, 2 – rosomák, 3 – los, 4 – jezevec, 5 – medvěd, 6 – prase divoké; podtržené: 1, 4, 6.
2. a) listnatý a smíšený les, tajga, step; b) listnatý a smíšený les; step – ano – hadcová step (Mohelno), tajga – ano (Ralsko).
3. 1. pšenice, 2. puma, 3. černozemě, 4. sup, 5. tráva; **tajenka:** *pampa, prerie*.

---

str. 39

---

4. ANO; NE – Pro tajgu jsou typické dlouhé a velmi studené zimy; NE – Jehličnaté stromy jsou odolnější proti mrazu než listnaté; ANO; NE – Srážky v tajze jsou slabé.
5. teplot, srážkám, les, travní, černozemě, obilniny, indiány, Severní.
1. a) liška polární, sovice sněžná, sob polární; b) mění svou srst.
2. severní, studené, suché, -60°, studená, krátká, je, není, nízkého.

---

str. 40

---

3. a) medvěd lední, b) tučňák, c) tuleň, d) mrož; modře podtržené: a), c), d).
4. pólů, Antarktida, Arktida, chudá, silné.
1. vytvářejí je bezobratlí živočichové koráli, kteří tvoří kolonie, vrstvy korálových útesů vznikají z jejich uhynulých schránek.
2. 1 – žralok, 2 – delfín, 3 – plejtvák, 4 – klaun očkátý, 5 – kosatka, 6 – medúza.

---

str. 41

Opakování IX. a X. kapitoly:

1. b; 2. c; 3. b; 4. b; 5. tropický pás – tropické deštné lesy, savany, pouště a polopouště, mírný pás – stepi, tajga, smíšené a listnaté lesy; polární pás – tundra, polární pustiny; 6. c; 7. a; 8. a; 9. c; 10. a) tučňák – polární pustiny; b) jezevec – smíšené a listnaté lesy; c) velbloud – pouště; d) gorila – tropické deštné lesy; e) zebra – savany; f) bizon – stepi; g) liška polární – tundra; h) medvěd hnědý – tajga.

---

str. 42

---

1. 1 – Merkur (kamenná), 2 – Venuše (kamenná), 3 – Země (kamenná), 4 – Mars (kamenná), 5 – Jupiter (plynná), 6 – Saturn (plynná), 7 – Uran (plynná), 8 – Neptun (plynná).
2. a) meteor – 7; b) družice – 2; c) zatmění Slunce – 5; d) Slunce – 3; e) Saturn – 8; f) Měsíc – 6; g) kometa – 1, h) Mléčná dráha – 4.
3. a) zatmění Slunce; b) zatmění Měsíce.

---

str. 43

---

4. 1 – Afrika, 2 – Asie, 3 – Jižní Amerika, 4 – Austrálie a Oceánie, 5 – Antarktida, 6 – Severní Amerika, 7 – Evropa, A – Indický oceán, B – Atlantský oceán, C – Tichý oceán, D – Jižní oceán, E – Severní ledový oceán.
5. a) A – poledníky, B – rovnoběžky; b) rovnoběžky: severní polokoule, zeměpisná šířka, obratníky, 0–90°; poledníky: západní polokoule, zeměpisná délka, pomyslné polokružnice.
6. a) velké měřítko, b) střední měřítko, c) malé měřítko.

---

str. 44

---

7. 1 – vnitřní jádro, 2 – vnější jádro, 3 – spodní plášť, 4 – svrchní plášť, 5 – zemská kůra.
8. 1 – magmatický krb, 2 – hlavní sopouch, 3 – vedlejší sopouch, 4 – sopečný kráter, 5 – láva, 6 – gejzír, 7 – sopečné bomby, 8 – sopečný popel a kouř, 9 – sopečný kužel.
9. a) vnitřní: vrásnění, kerná činnost, sopečná činnost; vnější: voda, rostliny, činnost člověka, teplota, vítr; b) A. kerná činnost, B. vrásnění, C. voda, D. vítr.

---

str. 45

---

10. 1 – b – hornatina, 2 – c – rovina, 3 – d – velehornatina, 4 – e – vrchovina, 5 – a – pahorkatina.
11. troposféra, ve stupních Celsia, oblaků, pasáty, menší, dlouhodobý.
12. 1 – c); 2 – b); 3 – e); 4 – d); 5 – a).
13. 1 – kroupy, 2 – déšť, 3 – sníh, 4 – zataženo, 5 – jasno, 6 – oblačno, 7 – polojasno, 8 – mlha.

---

str. 46

---

14. 1 – mokřad, 2 – oceán, 3 – řeka, 4 – záliv, 5 – potok, 6 – rybník, 7 – ledovec, 8 – jezero.
15. a) vodní nádrže; b) vodní toky; c) umělé; d) řeka; e) veletok; f) jezero; g) rybník.
16. 1 – hnědozem; 2 – černozem; 3 – podzol.
17. 1 – písčité půdy; 2 – hlinité půdy; 3 – jílovité půdy.

---

str. 47

---

18. a) 1 – polární pustiny, 2 – savany, 3 – stepi, 4 – subtropická krajina, 5 – listnaté a smíšené lesy, 6 – tropický deštný les, 7 – tajga, 8 – poušť a polopoušť; b) 1. orangutan – tropický deštný les; 2. baobab – savana; 3. velbloud – poušť a polopoušť; 4. olivovník – subtropická krajina; 5. bizon – step, 6. veverka – listnaté a smíšené lesy; 7. los – tajga; 8. mrož – polární pustina.
19. a) plejtvák, b) klaun očkatý, c) delfín, d) žralok.